

Wegwijsfiche: peulgewassen

Over erwten en bonen geven we nog een extra woordje uitleg. Er bestaan zowel bij erwten als bij bonen hoge en lage rassen. Om hoge rassen te telen, moet je steun voorzien.

Erwtenrassen

De meeste tuiniers telen doperwten en peultjes (sluimerwten). Van doperwten eet je alleen de jonge erwttjes. Van peultjes eet je de jonge peul met de onvolgroeide erwttjes erin. De oogst van doperwten valt in juli, wat niet zo interessant is voor de schooltuin. We kiezen daarom voor peultjes, die je oogst in juni. Er bestaan verschillende rassen.

Bonenrassen

De bonen vormen een uitgebreide groep, met ontzettend veel verschillende rassen. In België en Nederland zijn vooral snij- en prinsessenbonen bekend. Van beide wordt de hele peul met het onrijpe zaad erin gegeten. Snijbonen hebben brede, platte, lange peulen. Ze worden bijna altijd aan staken geteeld, vandaar 'staaksnijboon'. De peulen worden eerst in fijne reepjes gesneden en dan pas gestoofd. Prinsessenbonen worden meestal als lage struik geteeld, vandaar 'struikprinsessen'. Van prinsessen wordt de hele peul gestoomd of gekookt. De oogstpiek van de meeste snijbonen en prinsessenbonen valt in augustus en september. Als je bonen wilt kweken, moet je dus een liefhebber vinden om ze in augustus te oogsten. Het ras Saxa kan twee weken vroeger en twee weken later dan de andere bonen worden gezaaid, zodat je de oogst beter kunt spreiden.

Februari

Erwten

- Maak in februari de helft van het perceel voor de peulgewassen zaaiklaar (zie De moestuin > Percelen zaaiklaar maken). Hier komen de erwten.

Maart - april

Erwten

- De erwt is een echte voorjaarsplant. Hij groeit beter in het frisse voorjaar dan in de warme zomer. Bij vroeg gezaaide erwten is het risico op aantastingen bovendien veel kleiner.
- Erwten kun je buiten ten vroegste begin maart zaaien. Bij vochtig weer of op een natte, zware leem- of kleibodem wacht je beter tot in april.
- Peultjes/sluimerwten geven hun volledige oogst in een korte periode van twee tot drie weken, daarom zaai je het best meerdere keren. Om de oogsten te spreiden zaai je bij voorkeur om de twee weken een ander ras. Eenzelfde ras twee weken later zaaien heeft niet hetzelfde effect als twee weken later een ander ras zaaien. In het eerste geval blijkt er soms maar enkele dagen verschil te zijn in oogstdatum, ondanks de twee weken verschil tussen het zaaien.
- Zaai bij lage rassen in rijen die 40 tot 50 cm van elkaar liggen.
- Zaai hoge rassen bij voorkeur in dubbele rijen. Dan kan er aan beide kanten van het – later te plaatsen – steunmateriaal een rij erwten omhoog klimmen. Laat bij het zaaien tussen de twee rijen van de dubbele rij ongeveer 30 cm, en laat tussen de dubbele rijen 70 tot 80 cm.
- Laat in een rij een afstand van 3 tot 5 cm tussen de zaden. De normale zaaidiepte is 2 cm in zware grond tot 5 cm in lichte grond.
- Erwten hebben voldoende licht nodig om te groeien. Plaats de rijen daarom bij voorkeur volgens de noord-zuidas, zodat er minder schaduw op de planten valt. De planten drogen dan sneller op na regen of dauw, zodat schimmels minder kans krijgen.

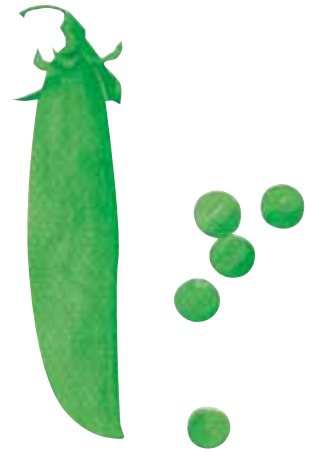
Bonen

- Maak in april de andere helft van het perceel voor de peulgewassen zaaiklaar, voor de bonen.

Mei - juni: zomer op til

Erwten

- Erwten hebben erg broze en dunne stengels. Daarom moet je aanaarden als de planten 10 tot 15 cm hoog zijn.
- Plaats daarna voor de hoge rassen een steun waaraan ze zich met hun hechtranken kunnen vasthouden. Als je het steunmateriaal plaatst, moet de grond onkruidvrij zijn. Nadien onkruid verwijderen is een lastig gewriemel tussen steun en gewas, waarbij je de stengels kunt beschadigen. Je kunt de bodem bedekken met een mulchlaag (zie De moestuin > Bodemzorg).
- Vanaf begin juni kun je de eerste peultjes plukken. Je mag ze al plukken als de erwttjes erin nog heel klein zijn. Te laat geplukte peultjes zijn minder mals en de erwttjes zijn dan te dik. Eén keer per week plukken is een minimum. Oogsten kan tot begin juli.

Bonen

- Bonen zijn warmteminnende planten die absoluut geen vorst verdragen. Zaai ze dus pas buiten na 15 mei.
- Bonen hebben grote zaden en mogen vrij diep worden gezaaid: ongeveer 2 cm diep in zware grond tot 5 cm diep in zandgrond.
- Maak voor struikbonen een geultje waarin je om de 5 tot 10 cm een zaadje legt. Laat tussen de rijen 40 tot 50 cm ruimte.
- Plaats bij staakbonen het steunmateriaal al voor je zaait. Zorg dat de steun stevig in de grond staat en maak op elke hoek van het vierkant, telkens op zo'n 10 cm van de steun, een halfcirkelvormige gleuf in de bodem. Leg hierin telkens een 6-tal zaden, op ongeveer 5 cm van elkaar. Laat na opkomst (1 tot 2 weken na het zaaien) de 3 tot 4 stevigste planten verder groeien en verwijder de anderen.

Juli - augustus

Pak de kruidgroei nog eens flink aan voor je op vakantie vertrekt. Tijdens de zomermaanden kan onkruid snel bloeien en zaad vormen.

Erwten

- Als alle erwten geplukt zijn, kun je het loof juist boven de grond afhakken en naar de compostbak brengen. Laat de wortels nog in de grond zitten. De stikstof in de wortelknobbeltjes kan zo de volgende teelt ten goede komen.
- Waar plaats vrij komt op het perceel, kun je facelia zaaien of de bodem bedekken met een mulchlaag. Je kunt dit eventueel ook al in juni doen, als afsluiting van het schooljaar, op voorwaarde dat alle erwten geoogst zijn.

Bonen

- Afhankelijk van het ras kun je bonen buiten zaaien tot eind juni. Kijk voor de juiste zaaidatum op de verpakking van de zaden.
- Bij struikbonen kun je, van zodra het eerste bladpaar gevormd is, de plantjes steunen door aan te aarden. Bij een slechte opkomst, of als de vogels je verrast hebben, kun je op de open plaatsen in de rij nog snel bijzaaien.
- Staakbonen kun je in het begin een handje helpen door de stengels rond de steun te winden.
- Bij staakbonen moet je wieden. Na het wieden kun je een mulchlaag aanbrengen. Struikbonen daarentegen groeien mooi dicht.
- Pluk in juli en augustus zeker één keer per week boontjes. Als je vaak plukt, zal de plant langer doordragen.
- Ook hier helpt een combinatie van verschillende rassen je de oogst te spreiden, zodat je van begin juli tot eind september verse boontjes op tafel hebt.

September - oktober

Bonen

- Tot eind september, en met wat geluk nog tot begin oktober, kun je boontjes plukken.
- Soms zijn er zoveel boontjes tegelijk dat je ze niet de baas kunt. Laat in dat geval enkele planten volledig rijpen. Je kunt het droge zaad ervan gebruiken voor de teelt van volgend jaar. Bonen zijn eenjarige en zelfbestuivende planten. Je kunt er vrij gemakkelijk zelf zaad van telen. Maar als er twee verschillende rassen kort bijeen staan, is er kans op kruisbestuiving. Dan krijg je nakomelingen die niet het gewenste resultaat opleveren. Zelf zaad telen doe je dus bij voorkeur als je maar één bonenras in je tuin hebt gezaaid.
- Oogst de planten die je als zaaddragers uitkoos, wanneer ze beginnen te vergelen en als de peulen verdroogd zijn. Trek de planten helemaal uit, bind ze in bosjes bij elkaar en laat ze drogen in een goed verluchte kamer.

November - december

Breng een wintermulchlaag aan op het perceel (zie De moestuin > Bodemzorg).

Tuinklussen

Aanaarden

Aanaarden betekent dat je de aarde rond de stengel van een plant ophoogt.

Hoe aanaarden?

Verplaats de grond tussen de rijen met je handen of met een hak naar de planten toe.

Erwtensteun

Hoge erwtenrassen hebben een steun nodig waaraan ze zich kunnen vasthouden. De steun moet stevig zijn zodat hij niet omvalt als het waait. De hoogte van de steun hangt af van het erwtenras dat je hebt gekozen. Lees op het pakje zaad hoe hoog je erwtenras zal worden.

Een steun aanbrengen: waar en wanneer?

Plaats de erwtensteun als de plantjes ongeveer 15 cm hoog zijn, na het aanaarden. Zet de steun tussen de twee rijen van een dubbele rij, zodat de plantjes van beide rijen erop kunnen rusten.

Hoe een steun maken?

- Maak een houten constructie uit rijshout (dat zijn dunne, jonge takken). Gebruik hiervoor snoeihout en kies takken met veel zijtakken. Haal een deel van de zijtakken weg en houd alleen de zijtakken over die in eenzelfde vlak staan. Steek om de 20 cm een tak schuin in de grond en bind de takken bovenaan samen (zie onderstaande tekening).
- Heb je geen snoeihout, gebruik dan stevige ijzerdraad voor je steun. Steek palen in de grond waartussen je draden kunt spannen. Zet de palen 2 m uit elkaar en zorg ervoor dat ze goed vast zitten. Bevestig dan de ijzerdraad aan de palen. Begin op een hoogte van 10 cm boven de grond. Hoe hoog de hoogste draad moet komen, hangt af van het ras. Bind de planten regelmatig op.

Bonensteun

Hoe een steun maken?

- Maak een vierkant van 75 op 75 cm op de grond.
- Plaats een stok in elke hoek van het vierkant.
- Breng de stokken bovenaan bijeen en bind ze vast (zie tekening hiernaast).

